ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΡΟΝΟΙᾼ

ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΥΡΙΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Η΄. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 24 ΜΑΡΤΙΟΥ 1918. ΑΡΙΘ. 144

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ

Ἀφ᾽ ὅτου ἤχησεν ἐν τῷ Παραδείσῳ βαρεῖα καὶ ἐπίσημος ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ὄφιν «ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικός, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν», ἀφ᾽ ὅτου Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τοῖς λόγοις τούτοις ἐκήρυξε τῇ δουλωθείσῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν Ἀνθρωπότητι τὸ πρωτευαγγέλιον τῆς ἀπολυτρώσεως, ὁ ἀνθρώπινος βίος διατελεῖ ἀδιάλειπτος ἀγωνία ἐν τῇ ἀναμονῇ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐπαγγελίας ταύτης, καὶ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἀδιάλειπτος ἀγὼν πρὸς προσοικείωσιν αὐτῆς.

Δύο εἶναι τὰ κύρια σημεῖα τοῦ μακραίωνος βίου τῆς Ἀνθρωπότητος· τὸ πρῶτον πτῶσις καὶ ἐπαγγελία, τὸ δεύτερον ἐπιφάνεια Θεοῦ καὶ ἐκπλήρωσις τῆς ἐπαγγελίας καὶ ἀνόρθωσις. Ἀφ᾽ ἑκατέρου τῶν σημείων τούτων ἄρχεται μακρὰ σειρὰ χιλιετηρίδων, ὧν ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ βαίνει ψηλαφῶσα ἡ Ἀνθρωπότης καὶ προσπαθοῦσα ὡς ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι νὰ διεισδύσῃ εἰς τὰ μυστήρια τῆς θείας ἀληθείας, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ χωρεῖ ἄφοβος καὶ ὑψίφρων ἐν τῷ ἀπλέτῳ φωτὶ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου τοῦ Θεοῦ. Καὶ διὰ μέσου τῶν

ἀναριθμήτων περιπετειῶν προβάλλει περίτρανον τὸ θεῖον ἔλεος πρὸς τὸν δεινοπαθοῦντα ἄνθρωπον, ἡ ἀπέραντος ἀγάπη τοῦ Πλάστου πρὸς τὸ πλάσμα, ἡ ἄνευ ὁρίων στοργὴ τοῦ οὐρανίου Πατρὸς πρὸς τὰ ἐπίγεια τέκνα. Καὶ δύο καταστάσεις ὧν ἡ ἑτέρα σχεδὸν παντοδύναμος, ἡ κατάστασις τῆς δουλείας ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἡ κατάστασις τῆς ἐλευθερίας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, ἐπάλαιον περὶ τοῦ ἀνθρώπου, τίς νὰ ἑλκύσῃ αὐτὸν πρὸς ἑαυτήν.

Ἦτο δὲ ἐν τῇ προτέρᾳ περιόδῳ δοῦλος εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ εἰς τὸ κράτος τοῦ κακοῦ ὁ ἄνθρωπος· ἡ ἐλευθέρα πλασθεῖσα ψυχὴ αὐτοῦ διὰ τῆς ὀλεθρίας παρακοῆς τοῦ πρωτοπλάστου ζεύγους ἔκλινε πρὸς τὸ κακόν, ἐδουλώθη εἰς τὰ ἴδια πάθη καὶ ἀπέβαλε τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἐκλέγῃ ἀνεπηρεάστως τὸ ἀγαθόν· καὶ ἐπηκολούθησαν εἰς αὐτὴν τὰ παντοειδῆ δεινά, ἅτινα παρίστησιν ἡ ΠΔ ὡς ἀρὰν ἀπὸ Θεοῦ, λέγοντος πρὸς μὲν τὴν γυναῖκα «Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει»· πρὸς δὲ τὸν Ἀδὰμ «Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φάγῃ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φάγῃ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ· ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγῃ τὸν ἄρτον σου ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ».

Καὶ ἦτο ἡ δουλεία αὕτη τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἄνδρα, καὶ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως ἐξωτερικὴ ἔκφανσις τῆς ἐσωτερικῆς, τῆς ἠθικῆς δουλώσεως εἰς τὸ ἀνηλεὲς κράτος τῆς ἁμαρτίας, ὅπως τἀνάπαλιν ἡ ἐσωτερικὴ ἐλευθερία εἶναι ὁ ἀπαραίτητος ὅρος καὶ ἡ βάσις ἡ ἀκλόνητος καὶ ὁ εὐοιώνιστος προάγγελος καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἀπολυτρώσεως.

Ἀφ᾽ οὗ δὲ ἅπαξ ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ κακὸν κλίσιν καὶ ἐδουλώθη ἠθικῶς ὁ ἄνθρωπος, λοιπὸν οὐδὲν ἐκώλυεν αὐτὸν νὰ προκόπτῃ ἀεὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον πλανῶν καὶ πλανώμενος· ἡ κατάστασις τῆς ἐλευθερίας δὲν ἤσκει πλέον ἐπ᾽ αὐτοῦ γοητείαν, ἀφ᾽ οὗ εἶχε καταντήσῃ καὶ ὅτα ἤθελε τὸ ἀγαθὸν νὰ βλέπῃ τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας ἐν τοῖς μέλεσι αὐτοῦ ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοῦ αὐτοῦ καὶ αἰχμαλωτίζοντα αὐτὸν οὕτως, ὥστε οὐχὶ ὃ ἤθελεν ἀγαθόν, ἀλλ᾽ ὃ οὐκ ἤθελ κακὸν νὰ πράττῃ! Οὐδὲν ἀπέμενε πλέον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ βο

θοῦν τὴν πρὸς τὴν ἀπολύτρωσιν τάσιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εἰμὴ ἡ ἀμυδρὰ ἐκείνη καὶ ἀεὶ ἐξασθενουμένη ἀνάμνησις τοῦ πρωτευαγγελίου. Πολὺ ἀσθενὴς σύμμαχος εἰς τόσον μεγάλην ὑπόθεσιν καὶ ἐν τοιαύτῃ ἀγρίᾳ πάλῃ! Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἐπαγγελία πότε ἐπὶ τέλους θὰ ἐξεπληροῦτο; ἠρώτων ἀνήσυχα τὰ ἐκλεκτὰ πνεύματα τῆς Ἀνθρωπότητος, ἅτινα ἠγωνίζοντο νὰ τηρήσωσιν ἑαυτὰ ἄμεμπτα ἀπὸ τοῦ κόσμου καὶ ἐκρατοῦντο ἀγωνιωδῶς ἀπὸ τοῦ ἀσθενοῦς τούτου στύλου, ἵνα μὴ παρασυρθῶσιν ὑπὸ τοῦ θολοῦ καὶ ἀκατασχέτως παφλάζοντος χειμάρρου τῆς ἀνομίας.

Ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· καὶ ἡ ἀσθενὴς αὕτη καὶ σχεδὸν ἐξίτηλος ἀνάμνησις τῆς ἐπαγγελίας εἶναι προωρισμένη νὰ συγκρατήσῃ ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς ἀπολυτρώσεως τοὺς ἐκλεκτούς, ἀκλονήτως πεποιθότας ὅτι ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος καὶ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς θὰ ἐκληρώσῃ ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ.

Καὶ αἴφνης ἤρεμόν τινα ἡμέραν ἐν ταπεινῷ οἰκίσκῳ τῆς Ναζαρὲτ ἐμφανίζεται ὁ λειτουργὸς τῆς θείας βουλῆς ἄγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν ταπεινὴν ἀπόγονον τῆς Εὔας Μαριάμ, αἴρων διὰ τοῦ χαιρετισμοῦ «Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ» τὴν παλαιὰν κατὰ τῆς Προμήτορος ἀρὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν ἐνανθρώπησιν ἐξ αὐτῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ σωτηρίαν τῆς Ἀνθρωπότητος. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἄρχεται ἡ ἐκπλήρωσις τῆς θείας ἐπαγγελίας. Ἡ ἐπέτειος τῆς μεγάλης ἐκείνης ἡμέρας ἀποβαίνει ἔκτοτε ἐπέτειος πάσης ἀπολυτρώσεως, ἡμέρα σωτηρίας καὶ ἀναγεννήσεως, σύνθημα καὶ ἀφετηρία ἱερὰ παντὸς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος. Δὲν ἔχει σημασίαν ἂν ἡ ἐμφάνισις τοῦ Γαβριὴλ εὐαγγελιζομένου εἰς τὴν ταπεινὴν Παρθένον τῆς Ναζαρὲτ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς παναρχαίας περὶ σωτηρίας ἐπαγγελίας γίνεται ἐν χρόνῳ καθ᾽ ὃν ἡ παγκόσμιος δούλωσις εὑρίσκετο ἐν τῷ μεσουρανήματι τῆς δυνάμεως αὐτῆς καὶ τῆς ὕβρεως· ἐν χρόνῳ καθ᾽ ὃν πρὸ πολλοῦ μὲν εἶχεν ἐξαφανισθῇ ἡ ἠθικὴ ἐλευθερία καὶ ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως, οἱ δὲ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος, οἱ πανταχοῦ προμαχήσαντες τῶν ἐλευθέρων ἰδεωδῶν τῆς Ἀνθρωπότητος ἠσχολοῦντο νὰ καίωσιν ἀποπνικτικὸν λιβανωτὸν πρὸ τῶν ἐπιγείων θεῶν, καὶ νὰ κρίνωνται τοσούτῳ ἀνώτεροι ὅσῳ ἐπιτυχέστερον ἐνήργουν τὸ εὐτελὲς τοῦτο ἔργον των· ἐν χρόνῳ καθ᾽ ὃν ἐλεύθεροι λαοὶ δὲν ὑπῆρχον πλέον, μετὰ τὴν ἠθικὴν

δούλωσιν δουλωθέντες καὶ πολιτικῶς ὑπὸ τὴν Ρώμην, ἥτις πάλιν ἐγένετο ἡ εὐτελὴς δούλη καὶ θεραπαινὶς τοῦ θεοποιηθέντος ἡγεμόνος αὐτῆς· ἐν χρόνῳ καθ' ὃν τὸ ἔνδοξον φῶς ὅπερ εἶχε διαχυθῆ ἐπὶ τὸν κόσμον ἐκ τῶν ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀθανάτων ἑλληνικῶν ἄθλων εἶχε πρὸ πολλοῦ σβεσθῆ, καθ' ὃν ἡ ἀπόπειρα τοῦ μεγάλου μακεδόνος Δορικτήτορος πρὸς διάχυσιν τῶν ἑλληνικῶν περὶ πολιτισμοῦ καὶ ἐλευθερίας ἰδεωδῶν ἀνὰ τὸν κόσμον εἶχε καταλήξῃ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους περὶ τυραννίδος τῶν Διαδόχων καὶ τῶν Ἐπιγόνων πολέμους, καθ' ὃν αἱ τελευταῖαι ἀναλαμπαὶ τῆς περικλεοῦς τῶν Ἰουδαίων σταδιοδρομίας ἐπὶ τῶν μακρῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ ὑπάρξεως ἀγώνων τῶν Μακκαβαίων εἶχον σβεσθῆ, ἀλλόφυλος δὲ καὶ τρίδουλος τὸν χαρακτῆρα τυραννίσκος ὑπὸ τὴν γαμψώνυμα προστασίαν τῶν Ρωμαίων ἐμίαινε τὸν ἱερὸν θρόνον τοῦ προφητάνακτος Δαυΐδ. Δὲν ἔχουσι σημασίαν αἱ καιρικαὶ αὗται περιστάσεις ὡς πρὸς τὸ θεῖον ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως, εἰμὴ ἵνα πείσωσιν ἱστορικῶς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο ὄντως θεία βουλή, καὶ ἵνα ἀναδείξωσιν αὐτὸ ἐνώπιον τοῦ πεπερασμένου ἀνθρωπίνου πνεύματος τόσῳ μεγαλειότερον ὅσῳ μείζονα ἦσαν τὰ προσκόμματα ὧν ὑπερίσχυε, καὶ αἱ ἀντίξοοι περιστάσεις καθ' ὧν νικηφόρως ἀντεπεξῆλθεν.

Ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου ἐδόθη εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα τὸ σύνθημα τῆς ἀπολυτρώσεως, τῆς πνευματικῆς πρῶτον, τῆς σωματικῆς ἔπειτα· διεχύθη πανταχοῦ καὶ ἐπλημμύρησεν ἡ ἐλευθερία, ἥτις ἐφαίνετο ὅτι εἶχεν ἀνεπανορθώτως ἀφανισθῆ. Ὁ ἔρως τῆς ἐλευθερίας ἀνεζωογονήθη ἐν ταῖς ψυχαῖς καὶ ἡ κλίμαξ τῶν πολυαρίθμων βαθμίδων τῆς δουλωσύνης ἤρξατο σαλευομένη, ἵνα κρημνισθῇ βραδύτερον μετὰ πατάγου. Βαθμηδόν, κατὰ τὸν προφητικὸν λόγον, πᾶσα φάραγξ πληροῦται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινοῦται, τὰ σκολιὰ μεταβάλλονται εἰς εὐθεῖαν καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας, καὶ πᾶσα σὰρξ ὁρᾷ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ. Ὑπὸ τὴν ροπὴν τοῦ λόγου τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀνανήφουσιν αἱ ψυχαί, καὶ οἱ ὀλίγοι ἐξ Ἰουδαίας διασπαρέντες ταπεινοὶ ὀπαδοὶ Αὐτοῦ ζυμοῦσιν ἐν βραχεῖ τὴν Οἰκουμένην ὁλόκληρον διὰ τοῦ θεσπεσίου των κηρύγματος· τὰ θεμέλια τοῦ γιγαντώδους οἰκοδομήματος τῆς δουλωσύνης ὑποβρέχονται καὶ ὑποσκάπτονται ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ

κόσμος ἀναγεννηθεὶς ἐν λουτρῷ παλιγγενεσίας ἐπανέρχεται βαθμηδὸν εἰς τὰ παλαιὰ πρὸ τῆς δουλώσεως καὶ τῆς καταπτώσεως ἰδεώδη καὶ συντρέχει ἀθρόος εἰς τὴν οἰκείωσιν τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ σωτηρίας. Καὶ βαθμηδὸν ἡ Ἀνθρωπότης ἀνυψοῦται εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἰσότητος πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀδελφότητος μεταξὺ αὐτῶν, ὡς τέκνων ἐξ υἱοθεσίας τοῦ αὐτοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρός. Ὁ δὲ ἔρως τῆς ἐλευθερίας κρατύνεται τοσοῦτον ἰσχυρῶς ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ μὴ ἀνέχωνται πλέον οὗτοι τὴν δουλείαν οὔτε τὴν εἰς τὴν ἁμαρτίαν οὔτε τὴν ἐξωτερικὴν εἰς τὴν τυραννίδα, ἀλλὰ παντὶ σθένει νὰ ἐπιδιώκωσι νὰ εἶναι ἐλεύθεροι, ὑπήκοοι ἑνὸς μόνου νόμου, τοῦ νόμου τοῦ Εὐαγγελίου, ἀπολαύοντες τῆς μόνης ἐλευθερίας, τῆς ἐλευθερίας τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ.

Ἐντεῦθεν προκύπτει ὁ κύριος χαρακτὴρ τοῦ μετὰ Χριστὸν βίου τῆς Ἀνθρωπότητος, ὁ ἀδιάλειπτος ἀγὼν κατὰ πάσης δουλείας ἠθικῆς ἢ ἐξωτερικῆς. Ἡ Ἀνθρωπότης ἐξεγείρεται κατὰ πάσης καταδυναστεύσεως ὁθενδήποτε προερχομένης καὶ δὲν φείδεται οὐδεμιᾶς θυσίας χάριν τῆς κτήσεως, συντηρήσεως, κραταιώσεως καὶ ἐξαπλώσεως τῶν ἐλευθεριῶν αὐτῆς. Ἡ ἠθικὴ ἐλευθερία ὑπολανθάνει ἐν πάσαις ταύταις ταῖς ἐξεγέρσεσι καὶ ἀποτελεῖ τὴν πηγὴν τῆς δυνάμεως αὐτῶν καὶ τὸ ὕψιστον καὶ ἁγιώτατον τέρμα τῆς κατευθύνσεως αὐτῶν. Οἱ λαοὶ ἐν πλήρει συναισθήσει τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν δικαίου τῆς ἐλευθερίας ἐξεγείρονται κατὰ πάσης πιέσεως, εἴτε ἐναντίον τοῦ παπικοῦ πνευματικοῦ δεσποτισμοῦ ὡς διαμαρτυρόμενοι, εἴτε ἐναντίον τῶν ἐσωτερικῶν τυραννίδων ὡς κυρίαρχοι ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ, τῇ πατρίδι, εἴτε ἐναντίον τῶν ἔξωθεν ἐγκαθιδρυθέντων ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν ἀλλογενῶν τυράννων, τῶν ἀπαγορευόντων αὐτοῖς τὴν ἐλευθέραν ἄσκησιν τῆς πατρίου πίστεως, τὴν ἐλευθέραν σκέψιν, τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τῶν κατ᾽ οἶκον καὶ τῶν κατὰ τὴν πατρῴαν γῆν ἀγαθῶν. Καὶ εἰς τὰς ἐξεγέρσεις ταύτας ἱκάνωσε τὸν ἄνθρωπον ἡ περὶ ἀπολυτρώσεως ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ἁμαρτίαν δουλείας ἐκπλήρωσις τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, ἡ διὰ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Παρθένου ἀρξαμένη.

Καὶ κατὰ τὴν πρὸ ἑκατόν που ἐτῶν ἐπέτειον τῆς μεγάλης ταύτης ἡμέρας τὸ εὐσεβὲς καὶ χριστιανικώτατον ἡμῶν ἔθνος, ᾧ ἐδόθη ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ Ἰσραήλ, ἵνα ποιῇ τοὺς καρποὺς αὐτῆς, μετὰ πολυστένακτον 400 ὅλων ἐτῶν δουλείαν ἐξη-

γείρετο, ὡσεὶ ὑπὸ τὸ κέλευσμα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λυτρωτοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ, ἐναντίον τοῦ ἀλλογενοῦς τυράννου ὑπὸ τὸ ἱερὸν παράγγελμα «Μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος», καὶ ὑπὸ τὸ σύνθημα τῆς ἀκλονήτου ἀποφάσεως «ἐλευθερία ἢ θάνατος» ἀνέλαβεν ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα καὶ ἠξιώθη δι᾿ ὀκταετῶν θαυμάτων νὰ ἀναστήσῃ ἐλευθέραν τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ τάφου αὐτῆς.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως προοδεύει καὶ αἱ χριστιανικαὶ ἀντιλήψεις προκόπτουσιν ἀεὶ ἐπὶ μᾶλλον· καὶ ἐν τῇ συναισθήσει ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ἐλευθερίας ὁ ἀπολαύων ὀφείλει νὰ μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, οὓς ὀφείλει νὰ ἀγαπᾷ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ πλέον ἢ ἑαυτόν, ἡ Ἑλλὰς ἡ διὰ θαυμάτων ἐλευθερωθεῖσα δὲν ἡσυχάζει, ἀλλὰ δράττεται πάσης εὐκαιρίας καὶ ὑφίσταται πᾶσαν θυσίαν, ἵνα ἐπεκτείνῃ τὴν σκιὰν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐπὶ τὰ ἀλύτρωτα εἰσέτι τέκνα της· καὶ οἱ ἀγῶνές της εὐλογοῦνται ἑκάστοτε ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀναλόγως πρὸς τὴν προθυμίαν, μεθ᾿ ἧς ἀπεδύθη εἰς αὐτοὺς τὸ Ἔθνος, καὶ δὴ πλουσιώτατα πρὸ πενταετίας ἐπὶ τῶν δύο ἐνδόξων πολέμων.

Ἡ αὔριον ἐπέτειος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς ἀπολυτρώσεως εὑρίσκει τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὰς γνωστὰς προσφάτους περιπετείας ἐν τῇ τιμητικῇ θέσει τοῦ προμάχου τῆς ἐλευθερίας τῆς ὅλης Ἀνθρωπότητος παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν μεγάλων Ἐθνῶν, ἅτινα, ἀφοῦ πρῶτον ἠσφάλισαν ἑαυτοῖς ἀληθινὴν καὶ ἀσάλευτον ἐλευθερίαν, ἀπέβησαν εἶτα οἱ φύλακες τῶν ἐλευθεριῶν τῆς Ἀνθρωπότητος καὶ προστάται τῶν δικαίων αὐτῆς. Τίς ἀμφιβάλλει ὅτι καὶ πάλιν οἱ ἀγῶνες τοῦ Γένους μας θὰ εὐλογηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ δὴ τόσῳ πλουσιώτερον, ὅσῳ προθυμότερον θέλομεν μετάσχῃ τοῦ μεγάλου ἀγῶνος;

Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΠΡΟΣΟΔΟΣ

«Προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν» (Ἑβρ. δ' 16).

Ἀναμφιβόλως ἡ μεγίστη καὶ σπουδαιοτάτη μεταβολὴ ἡ διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Χριστοῦ ἐπελθοῦσα ἐπὶ τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον εἶναι

ἡ δωρηθεῖσα αὐτῷ παρρησία προσελεύσεως ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἡ παρρησία αὕτη, ἄμεσον ἐπακολούθημα τῆς ἐν Χριστῷ υἱοθεσίας, ἐπήγασεν ἐκ τῆς ἀσκήσεως ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀξιώματος τῆς ἀληθινῆς ἀρχιερωσύνης. Ὁ Χριστὸς ἐνεφανίσθη ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τῷ τριπλῷ ἀξιώματι τοῦ ἀληθινοῦ προφήτου, βασιλέως καὶ ἀρχιερέως, ἐν ᾧ ἀπεκάλυψε μὲν πλήρη τὴν περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν θείων ἀλήθειαν, ἵδρυσεν ἐπὶ τῆς γῆς ἀληθινὴν βασιλείαν, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὡς ἀρχιερεὺς δὲ προσήνεγκεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἀληθινὴν ἐξιλαστήριον θυσίαν, αὐτὸς ἑαυτὸν θύσας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, δι᾽ ἧς ἦρεν ἐκ τοῦ κόσμου τὴν ἁμαρτίαν καὶ κατήλλαξεν εἰς τὸ διηνεκὲς τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα.

Ἵνα κατανοήσῃ τις τὴν σημασίαν τοῦ ἀγαθοῦ τούτου τῆς παρρησίας ἀρκεῖ νὰ ἀναπολήσῃ τί συνέβαινεν ἐν τοῖς πρὸ τοῦ Χριστοῦ χρόνοις, τίνες ἦσαν αἱ σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἕνα Θεὸν ἢ τοὺς πολλοὺς θεοὺς αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐτόλμα τότε νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, διότι ἐθεώρει αὐτὸν δεσπότην πλήρη ὀργῆς, μίσους ἢ φθόνου κατὰ τῶν ἀδυνάτων δούλων αὐτοῦ· δὲν ἐτόλμα νὰ εὐτυχήσῃ πέρα ὡρισμένου ὁρίου διότι ἡ νέμεσις ἐπεκρέματο ἀπειλητικὴ ὡς δαμόκλειος σπάθη· θεοὶ κατώτεροι εὐεργετήσαντες αὐτόν, ὡς ὁ Προμηθεύς, τιμωροῦνται δεινότατα διὰ τοῦτο, καὶ οὐχὶ σπανίως πρὸς ἐξιλέωσιν ἑαυτοῦ ὁ ἀμείλικτος θεὸς ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ἁμαρτησάντων ἀνθρώπων ἀνθρώπινα θύματα. Ἀλλαχοῦ ὁ θεὸς ἐμφανίζεται διπλοῦς, ἀγαθὸς καὶ κακός, ὁ δεύτερος δὲ εἶναι ὁ συνήθως διέπων τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων καὶ κατ᾽ αὐτῶν ἐφαρμόζει τὰς σκληρὰς αὐτοῦ βουλάς. Καὶ παρ᾽ αὐτοῖς τοῖς Ἰουδαίοις, πρὸς οὕς, διὰ τῆς κλήσεως τοῦ πατριάρχου Ἀβραὰμ εἰς λαὸν διαθήκης ἀνυψωθέντας, ἐπεδαψιλεύθησαν ἄφθονοι αἱ παρὰ τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίαι, ὁ Θεὸς δὲν λογίζεται εἰσέτι πατὴρ φιλόστοργος, ἀλλ᾽ εἶναι κύριος φοβερός, μνησίκακος, τιμωρῶν τὰς ἀνομίας τῶν ἀνθρώπων μέχρι τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς. Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἡ πρὸς τὸν Θεὸν προσέλευσις τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ γίνηται ἀπ᾽ εὐθείας καὶ μετὰ παρρησίας· ὅπως οἱ ἄνθρωποι παρουσιάζοντο ἐνώπιον τῶν τυράννων αὐτῶν τῶν ἐπιγείων διὰ μεσολαβήσεων τῶν αὐλικῶν καὶ τὰς χεῖρας πλήρεις δώρων ἔχοντες, οὕτω καὶ ἵνα προσέλθωσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιήσωσι τοὺς μεσά-

ζοντας καὶ νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὰς ὑπερόγκους δαπάνας τῶν θυσιῶν τράγων καὶ ταύρων... Ἦσαν δὲ πάντα ταῦτα τύπος τοῦ μέλλοντος, ἀτελεσφόρητος κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀφοῦ αἱ θυσίαι τῶν ἱερέων ἐκείνων προσεφέροντο οὐ μόνον ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν προσφερόντων.

Ἀλλὰ νῦν ὁ Χριστός, παραστὰς ἀρχιερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν, προσήνεγκεν ἑαυτὸν ἐφάπαξ ἀληθινὴν θυσίαν ἀπολυτρωτικὴν σύμπαντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· καὶ καίπερ γενόμενος νεκρὸς εἶναι ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, τοιοῦτος δὲ ὢν οὐδεμίαν πλέον ἔχει ἀνάγκην νὰ προσφέρῃ καθ' ἡμέραν θυσίας ὑπὲρ τῶν τοῦ λαοῦ ἁμαρτιῶν, πολλῷ δ' ἧττον ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ ἀναμάρτητος ὤν. Καὶ ἀναβὰς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ συνανυψώσας τὴν ἀνακαινισθεῖσαν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, ἀρχιερεὺς τῆς Ἀνθρωπότητος παρὰ τῇ Θεότητι, συμπαθῶν ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν καὶ πεπειραμένος πασῶν τῶν ἡμετέρων ἀσθενειῶν πλὴν τῆς ἁμαρτίας, ἅτε ὑπάρξας ὅμοιος ἡμῖν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.

Τοιοῦτον λοιπὸν ἔχοντες ἀρχιερέα, ἂς προσερχώμεθα, λέγει ὁ Ἀπόστολος, ***μετὰ παρρησίας*** *ἐνώπιον τοῦ χαριτοβρύτου θρόνου τοῦ Θεοῦ, ἐφ' οὗ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ θεὸς ὢν κάθηται, ἵνα ἐλεηθῶμεν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τύχωμεν τῆς χάριτος τῆς βοηθείας αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀνάγκης.*

Καὶ ὁ μὲν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοιαῦτα ὡς ἀρχιερεὺς ἐπετέλεσεν ὑπὲρ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄρας τὸ μεταξὺ τοῦ οὐρανίου Πατρὸς καὶ ἡμῶν μεσότοιχον κατέστησεν ἡμᾶς ἱκανοὺς καὶ καλεῖ ἵνα μετὰ παρρησίας καὶ ἀπ' εὐθείας ἐπικαλώμεθα τὸ θεῖον ἔλεος. Ἀλλὰ πῶς ἡμεῖς καὶ πότε δυνάμεθα νὰ ποιήσωμεν χρῆσιν τῆς παρρησίας ταύτης; καὶ πρὸς ποῖον σκοπόν;

Ἂς λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὰ ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ συμβαίνοντα· διότι ἡ σύμπασα Ἀνθρωπότης οὐδὲν ἕτερον εἶναι κατ' ἀλήθειαν ἢ μία πολυμελεστάτη οἰκογένεια, ἀρχηγὸν μὲν ἔχουσα τὸν οὐράνιον Πατέρα, πρωτότοκον δὲ ἀδελφὸν τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ λυτρωτὴν Χριστόν. Πῶς ἄλλως δύνανται τὰ τέκνα τῆς οἰκογενείας τῆς ἀνθρωπίνης νὰ προσέρχωνται πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν εἰμὴ μετὰ τῆς πρεπούσης εὐλαβείας, ταπεινότητος καὶ φιλοστοργίας; Πάντοτε δὲ δύνανται τὰ οὕτω προσερχόμενα τέκνα νὰ εἶναι εὐπρόσδεκτα πλησίον τοῦ πατρὸς αὐτῶν·

δὲ σκοπὸς τῆς προσελεύσεώς των δὲν δύναται νὰ εἶναι κακός, οὔτε δυσάρεστος εἰς τὸν πατέρα αὐτῶν, οὔτε ἐναντίος πρὸς τὰς ἐπιθυμίας, τὰς διαθέσεις, τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ.

Ἀπαραλλάκτως δυνάμεθα οἱ ἄνθρωποι ἐν παντὶ καιρῷ καὶ χρόνῳ νὰ προστρέχωμεν πρὸς τὸν κοινὸν Πατέρα, ὅστις οὐδέποτε κουράζεται οὔτε βαρύνεται νὰ μεριμνᾷ περὶ τῶν ἀναγκῶν ἡμῶν· καὶ ὅπως πρὸς τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐπίγειον δυνάμεθα νὰ λαλήσωμεν ἄνευ διατυπώσεων καὶ ἄνευ περιφράσεων νὰ ἐκθέσωμεν τὰς ἀνάγκας ἡμῶν, οὕτω μετ᾿ ἴσης καὶ μείζονος παρρησίας δυνάμεθα νὰ λαλήσωμεν πρὸς τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐπουράνιον· καὶ ὅπως πρὸς τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐπίγειον δὲν δυνάμεθα νὰ λαλήσωμεν μετὰ τρόπου βαναύσου ἀλλ᾿ ἐν υἱϊκῇ εὐπειθείᾳ καὶ ἁγνότητι, ἐν πρᾳότητι καὶ ταπεινώσει, ἐν πεποιθήσει καὶ ἀγάπῃ, οὕτω καὶ πολλῷ μᾶλλον ἡ πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα πρόσοδος ἡμῶν πρέπει νὰ γίνηται μετ᾿ ἀγάπης, ὑπακοῆς, καθαρότητος λογισμοῦ, ταπεινώσεως καὶ πίστεως, καθ᾿ ὅσον εὑρισκόμεθα ἐνώπιον τοῦ ἐτάζοντος καρδίας καὶ νεφρούς, οὗ τὴν ἀντίληψιν οὐδεμία ἐνδόμυχος ἡμῶν σκέψις δύναται νὰ διαφύγῃ· καὶ ὡς παρὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς δὲν δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν πράγματα κακά, ἀντιβαίνοντα εἰς τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς ἢ εἰς τὰς ῥητὰς αὐτοῦ ἐντολάς, οὕτω καὶ πολλῷ μᾶλλον δὲν δυνάμεθα νὰ προσέλθωμεν πρὸς τὸν Θεὸν αἰτούμενοι δωρεὰς πονηρὰς ἀντικειμένας εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν Αὐτοῦ, ἀναιρούσας τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν αὐτῶν τῶν ἁγίων Αὐτοῦ βουλῶν καὶ ἐντολῶν.

Ἐὰν ἡ παρρησία ἡμῶν ὑπερβαίνῃ τὰ ὅρια τῆς υἱϊκῆς εὐλαβείας, ἀφοσιώσεως καὶ ὑποταγῆς, ἐάν, ἐνῷ συναισθανόμεθα ἐπὶ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν τὰ βάρη παραβάσεων τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, προσερχώμεθα πρὸς Αὐτὸν κατὰ τρόπον ἀνάρμοστον, ἢ ἕτοιμοι μόλις δοθῇ εὐκαιρία νὰ ἐπαυξήσωμεν τὰ βάρη τῆς συνειδήσεως ἡμῶν διὰ νέων παραβάσεων τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Πατρὸς ἡμῶν, ἢ ἵνα αἰτήσωμεν παρ᾿ Αὐτοῦ δωρεὰς πονηράς, ἡ παρρησία ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν μετατρέπεται εἰς ἀναίδειαν, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν πρόσοδος ἡμῶν εἰς ἁμαρτίαν μεγάλην. Τὴν πρὸς τὸν Θεὸν παρρησίαν ἡμῶν, ἣν διὰ τῶν παθημάτων καὶ τῆς φρικτῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θυσίας ἐπόρισεν ἡμῖν ὁ θεάνθρωπος Λυτρωτὴς καὶ αἰώνιος Ἀρχιερεὺς ἡμῶν συγκροτοῦσιν ἁγνότης ἐσωτερική, ἁγνότης προθέσεως, υἱϊκὴ εὐλάβεια καὶ τα-

πείνωσις, διηνεκὴς προσπάθεια καὶ ἀγὼν πρὸς οἰκείωσιν τῆς ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ σωτηρίας, σεβασμὸς πρὸς τὴν ἀγαθὴν φύσιν καὶ πρὸς τὰ θελήματα τὰ ἅγια καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρὸς κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος πρὸς ἀποκάλυψιν τούτων Υἱοῦ Αὐτοῦ. Μόνον διὰ τοιαύτης παρρησίας δυνάμεθα νὰ προσερχώμεθα τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν.

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΞΗΣ

Ἡ ὀρθόδοξος ρωσικὴ Ἐκκλησία διέρχεται σήμερον ἴσως τὴν κρισιμωτάτην περίοδον τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς ἱ. Συνόδου ὑπὸ Πέτρου τοῦ μεγάλου ἐπὶ 200 ἔτη ἡ Ἐκκλησία εἶχε περιστῇ εἰς κατάστασιν ἀπολύτου ἐξαρτήσεως ἀπὸ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ βαθμηδὸν μετεβάλλετο εἰς «τμῆμα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως». Ὁ Ἐπίτροπος, ἐπέχων θέσιν «ὀφθαλμοῦ τοῦ βασιλέως», ἐπέβλεπεν ἀγρύπνως τὸν κλῆρον, χρησιμοποιῶν αὐτὸν ὡς ὄργανον πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀπολυταρχίας. Αὐτὴ ἡ Σύνοδος, εἰ καὶ κατ᾽ ὄνομα οὖσα βουλὴ τοῦ κλήρου, συνετίθετο ἐξ ἐπισκόπων καὶ ἱερέων οὐχὶ ἐλευθέρως ἐκλεγομένων ἀλλὰ διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Τσάρου καθ᾽ ὑπόδειξιν τοῦ Ἐπιτρόπου, ὅστις οὕτω ἠδύνατο πάντοτε νὰ καταρτίζῃ πλειονοψηφίαν κατὰ τὰς ἰδίας αὐτοῦ πολιτικὰς βλέψεις. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ μονοκρατορία τοῦ Πατριαρχείου ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ αὐθαιρέτου δεσποτισμοῦ τοῦ Ἐπιτρόπου, καὶ ἡ Ἐκκλησία μετετράπη εἰς γραφειοκρατικὸν θεσμὸν μετὰ «τμημάτων», προαγωγῶν, παρασήμων καὶ ἄλλων βαρυτέρων κακῶν τῆς γραφειοκρατίας.

Οἱ Ἐπίσκοποι ὑπερεῖχον ἐν τῇ Συνόδῳ τῶν ἐγγάμων κληρικῶν, ὧν δύο ἢ τρεῖς ἦσαν δεκτοὶ κατ᾽ εἰδικὴν συγκατάβασιν· οὕτως ὥστε ἡ ἐσωτερικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ πνευματικὴ αὐτῆς εὐεστὼ καὶ οἱ πόθοι ἐκυβερνῶντο ὑπ᾽ ἀνθρώπων ὧν ὁ βίος εἶχε διανυσθῇ ἐντὸς τῶν μοναστηριακῶν τοίχων, καὶ οἵτινες κατὰ κανόνα ἐλάχιστα κατενόουν περὶ τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ ἔξω κόσμου.

Τοῦτο ὡς εἰκὸς ἐδημιούργησεν ἀτμόσφαιραν ἀποξενώσεως μεταξὺ τοῦ ἀνωτέρου καὶ τοῦ κατωτέρου κλήρου. Οἱ ἐφημέριοι, ἰδίᾳ οἱ τῶν χωρίων, κατελείποντο συνήθως εἰς ἑαυτούς, οὔτε χειραγωγούμενοι οὔτε ἠθικῶς ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν. Ἐξηρτημένοι ὁλοσχερῶς ἐκ τῶν ἐνοριτῶν αὐτῶν κατὰ τὸ ὑλικὸν μέρος τῆς ὑπάρξεώς των, ἐργαζόμενοι τὸν «ἀγρὸν τῆς Ἐκκλησίας» ὡς κοινοὶ ἀγρόται, συχνὰ βεβαρημένοι ὑπὸ πολυμελοῦς οἰκογενείας — διῆγον κατὰ μέσον ὅρον τὸν βίον ἐν δεινῷ ἀγῶνι κατὰ τῆς ἐνδείας καὶ τῆς πενίας. Εἰς ταῦτα προσετίθετο ὁ διηνεκὴς φόβος μὴ καταγγελθῶσιν ἐπὶ «ἀνησυχίᾳ» ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, ἐξ οὗ θὰ προέκυπτε πρόσκλησις αὐτῶν εἰς «ἀπολογίαν» ὑπὸ τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἐπισκόπου. Οὐδὲν ἐκ τούτου θαυμαστὸν ἂν κατὰ τὸ πλεῖστον ὁ ρῶσος ἱερεὺς παρῃτεῖτο τὰ «πνευματικὰ» καὶ ἀφιέρου τὸν χρόνον καὶ τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ εἰς τὰ «ἐγκόσμια»! Πολλοὶ ἐνθουσιώδεις νέοι, ἀφ᾽ οὗ ἐπί τινα ἔτη ἔζησαν μεταξὺ τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἀθλίου περιβάλλοντος ρωσικοῦ χωρίου, ἀποκεκομμένοι σχεδὸν ἀπὸ πάσης ἐπιμιξίας πρὸς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, οὐδεμίαν ἠθικὴν ἐνίσχυσιν ἔχοντες παρὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν, ὑπέκυψαν εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ πνίξωσι τοὺς θραυσθέντας πόθους καὶ τὰς διασκεδασθείσας ἐλπίδας των εἰς ὅ,τι ἦτο καὶ εἶναι ἡ κατάρα τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Πρὸς πρόληψιν τῆς «ἐπικινδύνου δημοτικότητος» ὁ Ἐπίτροπος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καθιέρωσε μηδέποτε νὰ ἐπιτρέπῃ δημοφιλής τις ἐπίσκοπος νὰ παραμένῃ ἐπὶ πολὺ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. Μετετοπίζοντο ἀπὸ θρόνου εἰς θρόνον δίκην πεσσῶν, σπανίως πολλάκις λαμβάνοντες τὸν καιρὸν νὰ γνωρίσωσι τὸ ποίμνιον αὐτῶν. Οἱ γενναιότεροι καὶ μᾶλλον ἀνεξάρτητοι ἐπίσκοποι ἐξηναγκάζοντο νὰ «ἀποχωρήσωσι λόγῳ ὑγείας» εἰς ἀπομεμακρυσμένα μοναστήρια, ἐν ᾧ ὁ κατώτερος κλῆρος προσέφευγεν εἰς τὸν Καθολικισμὸν ἢ ἀπώμνυε τὴν ἱερωσύνην. Οὐδὲν θαυμαστὸν ὅτι οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἱερεῖς ἀπέβησαν ἁπλοῖ ὑπάλληλοι, τρέμοντες καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ober-Ἐπιτρόπου καὶ μὴ τολμῶντες νὰ ἐγείρωσι τὴν φωνὴν αὐτῶν εἰς διαμαρτυρίαν. Οὐδὲν θαυμαστὸν ἐπίσης ἂν ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία ἐπαύσατο ἀσκοῦσα οἱανδήποτε ἐπιρροὴν ἐπὶ τὸν λαϊκὸν ὄγκον, ἀφ᾽ οὗ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ λαοῦ εἶχε συγχυθῇ πρὸς πάσας τὰς ἄλλας «ἀρχάς».

Ἀλλ᾽ ὑπῆρχον, φυσικῷ τῷ λόγῳ, καὶ ἐξαιρέσεις — ἁγνοί, ὑψίφρο-

νες ἄνδρες, ὧν τὰ ὀνόματα εἶναι γνωστὰ καὶ ἀπολαύουσι σεβασμοῦ ἀνὰ τὴν Ρωσίαν, πρὸς οὓς χιλιάδες συνέρρεον φέροντες τὰς ἑαυτῶν στενοχωρίας, ἀμφιβολίας καὶ θλίψεις, καὶ ὧν ἡ σοφὴ συμβουλὴ καὶ χριστιανικὴ ἀγάπη προυξένει παρηγορίαν καὶ χαράν. Ἀλλ' οὗτοι ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἄνδρες ἀπομακρυνθέντες ἐκ τοῦ κόσμου, οὐδέποτε δοκιμάσαντες νὰ ἐπηρεάσωσι τὸν κοινωνικὸν βίον τοῦ λαοῦ. Τὸ κήρυγμα αὐτῶν ἀπηυθύνετο σχεδὸν πάντοτε πρὸς τὸ ἄτομον, καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἀλλοιώσωσιν ἢ ἀναμορφώσωσι τὴν ἐπίσημον Ἐκκλησίαν. Ἡ πρώτη ὤθησις εἰς τὴν πρὸς ἀναγέννησιν τῆς Ἐκκλησίας κίνησιν ἐδόθη ὑπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1905. Φιλοπρόοδα μέλη τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ διεκήρυξαν τὴν ζωτικὴν ἀνάγκην τῆς ἀναμορφώσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν σύγκλησιν ἐκκλησιαστικῆς συνελεύσεως. Ἡ Κυβέρνησις, προσποιουμένη ὅτι συμπαθεῖ εἰς τὸ κίνημα, διώρισε προπαρασκευαστικὸν συμβούλιον ἵνα συζητήσῃ ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς ἀναμορφώσεως καὶ συντάξῃ πρόγραμμα διὰ τὴν παρρωσικὴν Συνέλευσιν. Τὸ θνησιγενὲς ἵδρυμα, περιοδικῶς συγκαλούμενον ἢ διαλυόμενον, κατὰ τὸν γενικὸν προσανατολισμὸν τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς, συνετάκη καὶ ἀπέθανε φυσικὸν θάνατον ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως. Καὶ ἡ Δούμα ἤγειρε τὸ ζήτημα τῆς ἀναμορφώσεως τῆς Ἐκκλησίας, εἰδικὴ δ' Ἐπιτροπεία συνέταξε πολυάριθμα νομοσχέδια σχετικὰ πρὸς ζωτικὰς μεταρρυθμίσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐνοριακὴν ὀργάνωσιν. Ἀλλὰ τὰ σχέδια ταῦτα ἢ οὐδέποτε ἐξητάσθησαν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἢ ἐπεστράφησαν ὑπὸ τοῦ προσυνοδικοῦ Συμβουλίου οὕτω μεταβεβλημένα ὥστε νὰ ἐκμηδενίζηται ἡ σημασία τῆς μεταρρυθμίσεως.

(Ἐκ τῆς «New Europe», vol. VI, № 73). *Ἕπεται τὸ τέλος.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἐπισκόπου Γυθείου καὶ Οἰτύλου

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Πρὸς τὴν Σ. Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὅ,τι νομίζει τις ὅτι συντελεῖ εἰς τὴν πρόοδον τῶν εἰς τὸν κύκλον του ἀναγομένων ζητημάτων πρέπει πάντοτε καὶ νὰ τὸ ἐξωτε

ρικεύῃ. Ὅταν δὲ πρόκειται περὶ ζητημάτων τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἐπίσκοποι κατ᾽ ἐξοχὴν ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν πρῶτοι νὰ λέγωμεν τὰ πρέποντα καὶ νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν πρόοδον αὐτῆς. Ἡ Ἐκκλησία δὲν θέλει ἡμᾶς τοὺς ἐπισκόπους μόνον ἐν εἰρήνῃ, σῴους, ἐντίμους, ὑγιεῖς, μακροημερεύοντας, ἀλλὰ πρὸ παντὸς μᾶς θέλει ὀρθοτομοῦντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Μᾶς θέλει ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ ὄχι ἁπλῶς πανδοχεῖς, ἀλλὰ καὶ προσδαπανῶντας διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τῶν χριστιανῶν, διὰ τὴν ἀνύψωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Μᾶς θέλει διαρκῶς ἀγρυπνοῦντας καὶ ἐργαζομένους τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα διὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν ζωὴν Αὐτῆς.

Εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν πρόοδον τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας πρὸς σωτηρίαν μόνον καὶ ὠφέλειαν τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος ἀποβλέπων συνέταξα τὸ παρὸν ὑπόμνημα περὶ τῆς θείας Λειτουργίας καὶ ἐχάραξα παρατηρήσεις τινάς, ἃς εὐσεβάστως ὑποβάλλω ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπεκδεχόμενος παρ᾽ αὐτῆς τὴν ὀρθοτομοῦσαν γνώμην καὶ ἀπόφασιν.

Τὸ θάρρος εἰς τὰς παρατηρήσεις ταύτας τὸ ἔλαβον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ συνιστῶντος ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Γαλιλαίας εἰς τοὺς μαθητάς του τὴν ἀληθινὴν προσευχὴν καὶ λέγοντος: «προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς». Ἔχω ἐπίσης ὑπ᾽ ὄψιν μου τὴν πρᾶξιν τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τὸν μέγαν Βασίλειον, ὁ ὁποῖος τὴν μακρὰν λειτουργίαν Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου ἐσυντόμευσε. Τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, ὅστις πάλιν ἐπέτεμε τὴν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Ἐπίσης εἶναι γνωστόν, ὅτι καὶ ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία εἰς κοσμικοὺς εἶναι ἄλλως συντεταγμένη ἐν τῷ Εὐχολογίῳ καὶ ἄλλως χάριν συντομίας ψάλλεται ἐν τῷ ναῷ. Ἐπίσης πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ᾽ ὄψιν καὶ αὐτὸν τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ὁ ὁποῖος τὰ πάντα γέγονεν, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσῃ. Καὶ ἐγὼ οὐδὲν ἄλλο ἐπιθυμῶ διὰ τῶν παρατηρήσεών μου τούτων, εἰμὴ μόνον νὰ κερδήσω κἄτι τι διὰ τὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας. Θέλω, ὥστε οἱ ἐκκλησιαζόμενοι νὰ αἰσθάνωνται εὐχαρίστησιν ἐν τῷ ναῷ καὶ οἱ χριστιανοὶ νὰ μὴ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τῆς θείας λατρείας.

Τὰ ζητήματα ἄλλως τῆς λατρείας καὶ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας εἶναι γνωστόν, ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀπόλυτον καὶ αἰώνιον κῦρος, διότι δὲν εἶναι ζητήματα δογματικά. Εἶναι ζητήματα εὐταξίας, τὰ ὁποῖα, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία, δὲν μένουν στάσιμα, ἀλλὰ μεταβάλλονται ἀναλόγως τῶν ἐποχῶν, τῶν περιστάσεων καὶ τῶν ἀναγκῶν, εἰς ἃς εὑρίσκεται ἡ Ἐκκλησία. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ἡ ἐκτέλεσις τῆς λατρείας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἦτο ἁπλουστάτη, κατόπιν ἐγένετο μεγαλοπρεπεστέρα ἐν μεγαλοπρεπεστέροις ναοῖς καὶ παρεδόθη εἰς ἡμᾶς εἰς τὰς γνωστὰς λειτουργίας καὶ ἀκολουθίας, αἵτινες ἔχουσι διὰ συντομίαν καὶ τὰς γνωστὰς διαφοράς.

Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἀνάπτυξις τῶν δογμάτων τῆς πίστεως δὲν εἶναι βέβαια μεταβολή, διότι κυρίως συνίσταται εἰς τοῦτο, εἰς τὸ ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ἀναλόγως τῆς ἀναπτύξεώς ἑκάστης ἐποχῆς διασαφηνίζονται κάλλιον ταῦτα, ὁρίζονται ἀκριβέστερον καὶ διατυποῦνται εὐστοχώτερον. Δὲν εἶναι τοῦτο μεταβολὴ αὐτῶν, διότι ἡ οὐσία, ὁ πυρὴν αὐτῶν μένει ὁ αὐτός, καθὼς τὰ μέλη τοῦ σώματος αὐξάνουσι σὺν τῷ χρόνῳ καὶ ὅμως μένουσι τὰ αὐτά, τὸ σῶμα εἶναι τὸ αὐτό. Ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἔγκειται ἀνεξάλειπτος ἡ τάσις νὰ ζητῇ πανταχοῦ τὸ ὀρθότερον, τὸ συνεπέστερον, τὸ λογικώτερον, ἀποκροῦον τὸ ἀσυνεπὲς καὶ ἀντιφατικόν. (Ἐκκλ. Ἱστ. Δ. Κυριακοῦ τόμ. α΄ σ. 278).

Δὲν πρέπει, ὡς λέγει καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, νὰ δεσμεύωμεν φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα καὶ νὰ θέτωμεν ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων καὶ *νὰ μὴ θέλωμεν τῷ δακτύλῳ* νὰ κινήσωμεν αὐτά, διότι τότε μὴ λέγοντες τὴν ἀλήθειαν εἴμεθα ὑποκριταὶ καὶ φαρισαῖοι.

Νομίζω λοιπὸν ὅτι, ὅ,τι ἔκαμαν οἱ μεγάλοι Πατέρες καὶ ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας φρονίμως καὶ ἀξίως τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου των, δὲν πρέπει νὰ διστάσωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ πράξωμεν διὰ νὰ μὴ συμβαίνωσι κατὰ τὴν λατρείαν τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς ναούς, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνέβαινε καὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς των καὶ τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ἐκαυτηρίασεν ὁ μέγας Βασίλειος. «Ὀλίγοι λοιπόν, λέγει, μετ' ἐμοῦ καὶ τῆς προσευχῆς, καὶ οὗτοι ἰλιγγιῶντες, χασμώμενοι, μεταστρεφόμενοι συνεχῶς καὶ ἐπιτηροῦντες πότε τοὺς στίχους ὁ

ψαλμῳδὸς συμπληρώσει, πότε ὡς δεσμωτηρίου τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς προσευχῆς ἀφαιρεθήσονται».

Καὶ ποῖος δὲν βλέπει ὅτι σχεδὸν τὸ ἴδιον συμβαίνει εἰς τοὺς ναοὺς σήμερον; Μάλιστα χειρότερον ἀκόμη. Διότι εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται οἱ χριστιανοὶ κατὰ διάφορα διαστήματα τῆς θείας Λειτουργίας, ἐνῷ πρέπει μόνον περὶ τὸ τέλος νὰ ἐξέρχωνται, ἀφοῦ μία εἶναι καὶ ἡ ὥρα τῆς ἀπολύσεως μετὰ τὴν ἐκφώνησιν «ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν». Μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον τὸ ἥμισυ τοῦ ἐκκλησιάσματος ἀθρόον ἐξέρχεται — διὰ νὰ ἀποχωρήσῃ τὸ ἄλλο κατόπιν μετὰ τὰ Ἅγια — μετὰ τὸ Πιστεύω — μετὰ τὸ Σὲ ὑμνοῦμεν — μετὰ τὸ Κοινωνικόν — καὶ τέλος εἰς τὸ τέλος. Καὶ πῶς φεύγει ὁ χριστιανὸς ἀπὸ τὴν θείαν Λειτουργίαν; Φεύγει κουρασμένος, ὄχι τελείως ἱκανοποιημένος εἰς τὴν ψυχήν, τολμῶ εἰπεῖν ἀηδιασμένος, ἐὰν λάβωμεν ὑπ᾿ ὄψιν καὶ τοὺς χαριτωμένους ψάλτας. Ἐνῷ ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ ἐξέρχηται τοῦ ναοῦ καθ᾿ ὅλα εὐχαριστημένος, ἡνωμένος μετὰ τοῦ Θεοῦ, νέος ἄνθρωπος μὲ νέαν δύναμιν, μὲ θείαν ἰσχύν. Καὶ δυστυχῶς ἡ αὐτὴ ἀταξία, ἡ αὐτὴ ἀηδία, ἡ αὐτὴ ἀληθῶς λυπηρὰ κατάστασις εἶναι γνωστὸν ὅτι παρατηρεῖται εἰς τοὺς ναοὺς καὶ κατὰ τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς καὶ κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα διὰ τοὺς ἰδίους ἀκριβῶς λόγους, κυρίως λόγῳ τῶν μακρῶν ἀκολουθιῶν, πρὸς τούτοις δὲ τοῦ μικροῦ χώρου τῶν ναῶν, τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀπαραιτήτων καθισμάτων, διὰ τὰ ὁποῖα μέγας εἶναι ὁ ἀγὼν τῶν ἀνδρῶν, οὐχὶ δὲ ὀλιγώτεραι αἱ φροντίδες καὶ αἱ στενοχωρίαι τῶν γυναικῶν. Διὰ τὴν διόρθωσιν ὅλων τούτων πρέπει νὰ φροντίσῃ ἑκάστη ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή, καὶ ὑπάρχει ἀκίνδυνον καὶ ἁπλούστατον φάρμακον ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Τυπικοῦ ὑπὸ ἐπιτροπῆς πρὸς περικοπὴν τῆς ἐπαναλήψεως καὶ τοῦ πλεονασμοῦ τῶν τροπαρίων καὶ κανόνων, διὰ τὸ ὁποῖον δι᾿ ἄλλου ὑπομνήματος σχετικὰ θὰ ἐκθέσωμεν πρὸς τὴν Σ. Ἱ. Σύνοδον. Ἡ ἐπέκτασις τῶν ἤδη ναῶν, ἡ οἰκοδομὴ νέων, ἡ εἰσαγωγὴ τῶν καθισμάτων καὶ ἡ ἁρμονία ἐν τῇ ψαλμῳδίᾳ πρέπει νὰ εἶναι ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων καὶ κυριωτάτων μελημάτων τῆς τε ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων.

Ἡ δὲ συντόμευσις καὶ τῆς ἐν χρήσει θείας Λειτουργίας τοῦ θείου Χρυσοστόμου, συμφώνως μὲ τὰς κατωτέρω παρατηρήσεις μου,

περὶ οὗ κυρίως νῦν πρόκειται, χωρὶς νὰ θίγηται τὸ δογματικὸν μέρος τῆς Λειτουργίας, ὁ πυρὴν αὐτῆς, εἶναι καὶ τοῦτο, ὡς νομίζω, ἓν μέσον πρὸς θεραπείαν τῆς παρατηρουμένης ἀταξίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Καὶ ἡ συντόμευσις αὕτη δὲν θὰ εἶναι μόνον κατὰ 25 τοὐλάχιστον λεπτὰ τῆς ὥρας, ἀλλὰ κυρίως θὰ δώσῃ εἰς τὴν Λειτουργίαν τὴν ἀπαιτουμένην αὐτῆς ἑνότητα καὶ συνοχήν, εἰς τὸ ὁποῖον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀποβλέπει τὸ παρὸν Ὑπόμνημα. Διότι ἡ προσευχὴ ἔχει ἀξίαν καὶ ἐπιτυγχάνει τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς σκοποῦ, ὅταν γίνεται μὲ προσοχὴν καὶ μὲ κατάνυξιν, ἡ ὁποία προσοχὴ καὶ κατάνυξις πάλιν στηρίζεται εἰς τὴν ἑνότητα τῶν ἐν αὐτῇ ἰδεῶν καὶ αἰτήσεων χωρὶς φλυαρίας, χωρὶς ἐπαναλήψεις καὶ πολυλογίαν· διότι τότε διασκεδάζεται ὁ νοῦς στενοχωρεῖται ὁ ἄνθρωπος, μάλιστα ὁ ἀνεπτυγμένος. Ἡ ἑνότης τῆς προσευχῆς εἶναι ἐκείνη, ἥτις ἀνυψοῖ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Εἰς τοῦτο ἀποβλέποντες καὶ οἱ Μεγάλοι Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς νὰ θίξωσι τὸν δογματικὸν πυρῆνα τῆς θείας Λειτουργίας, ὅστις εἶναι ἡ μετουσίωσις τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς τὸ Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ ἡ μετ᾽ Αὐτοῦ κοινωνία, χωρὶς νὰ ἐγγίσωσι τὸν θεμέλιον λίθον τῆς θείας Εὐχαριστίας, τὸν ὁποῖον ἔθηκεν Αὐτὸς Οὗτος ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν τῷ Μυστικῷ Δείπνῳ, συνεπλήρωσαν, προσέθεσαν, ἀφῄρεσαν καὶ διεμόρφωσαν ἀναλόγως τῶν ἐποχῶν των καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὕτω παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς τὰς γνωστὰς διαφόρους Λειτουργίας.

Καὶ ἐγὼ διὰ τῶν παρατηρήσεών μου τούτων ἐπὶ τῆς ἐν χρήσει Λειτουργίας τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου οὐδὲ κατ᾽ ἐλάχιστον θίγω τὸν δογματικὸν πυρῆνα Αὐτῆς, ἀλλ᾽ ἀποβλέπων μόνον εἰς τὴν ἑνότητα τῶν ἀναφερομένων ἐν Αὐτῇ, νομίζω ὅτι πρέπει ν᾽ ἀφαιρεθῶσιν οἱ ἐν Αὐτῇ παρατηρούμενοι πλεονασμοὶ καὶ αἱ ἐπαναλήψεις. Καὶ ἀληθῶς πόσας ἀσυνεπείας καὶ πλεονασμοὺς δὲν παρατηρεῖ τις εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν; Πόσα προστάγματα, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἐκφωνούμενα ὑπὸ τοῦ διακόνου εἶχον τὸν λόγον των, νῦν περιττεύουσιν, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον τὰ Κατηχούμενα, τὰ ὁποῖα πολὺ ὀρθῶς ὑπὸ τῶν πλείστων Ἐπισκόπων παραλείπονται. Ἡ συχνὴ ἐπανάληψις τῶν Εἰρηνικῶν ἐκφωνήσεων ὑπὸ τοῦ διακό-

νου παλαιότερον εἶχε τὸν λόγον της, διότι ἀνεγινώσκοντο μέρη ἐκ τῆς Π. Γραφῆς καὶ ἐγένετο σχετική τις διακοπὴ τῆς ἀναγνώσεως. Ἐπίσης ἄλλοι ἦσαν οἱ ἐκκλησιαζόμενοι κατὰ τὸ πρῶτον μέρος τῆς Λειτουργίας «οἱ κατηχούμενοι», καὶ ἄλλοι οἱ κατὰ τὸ δεύτερον «οἱ πιστοί», τώρα ὅμως ἓν εἶναι τὸ ἐκκλησίασμα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς Λειτουργίας, —οἱ πιστοί—. Τὰ δὲ μακρὰ ἀναγνώματα ἀντικατέστησαν τὰ ἀντίφωνα.

Πολλοὺς ἤκουσα ἐκ τῶν ἐκκλησιαζομένων μορφωμένων Χριστιανῶν νὰ ἔχουν τὴν ἰδίαν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν Εἰρηνικῶν, τὴν ἐντύπωσιν τῆς φλυαρίας καὶ δικαίως λέγουν, ὅτι πολὺ διασκεδάζεται ὁ νοῦς καὶ ἡ προσοχή των ἀπὸ τὰ κύρια σημεῖα τῆς λατρείας καὶ ἀπὸ τὸν κύριον σκοπὸν τῆς Λειτουργίας.

Ἡ περικοπὴ αὕτη τῶν πλεονασμῶν, ὡς πολλοὶ φίλοι μοῦ εἶπον, οἱ ὁποῖοι ηὐτύχησαν νὰ ἐκκλησιασθῶσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν κοινοτήτων ἐν Εὐρώπῃ, ὁμοία σχεδὸν μὲ τὰς παρατηρήσεις μου ταύτας εἶναι συνήθης, καὶ οὕτω γίνεται ἐκεῖ χάριν τῆς συντομίας καὶ τῆς ἑνότητος. Τοῦτο δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι ἔπραττον καὶ ἐγώ, κατ' ἀνάγκην ὅμως, ὡς ἱερεὺς τοῦ Στόλου ἐπὶ τοῦ δαφνοστεφοῦς Ἀβέρωφ, ὁσάκις εὑρισκόμεθα ἐν ἐπιφυλακῇ καὶ ἐν πολεμικῇ ἐγέρσει καὶ ὁσάκις ἐπληροφορούμεθα τὴν παρουσίαν τοῦ ἐχθροῦ. Ἔπρεπε νὰ ἐκκλησιασθοῦν καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ τὸ πλήρωμα, ἀλλ' ἦσαν κουρασμένοι ἐκ τῆς νυχθημερὸν πολεμικῆς ἐργασίας καὶ ἀσχολίας τοῦ πλοίου, διὰ τοῦτο ἔπρεπε τοὐλάχιστον ἡμίσειαν ὥραν νὰ διαρκέσῃ ἡ Θεία Λειτουργία. Πῶς ἄλλως νὰ ἐγίνετο τοῦτο, εἰ μὴ μόνον διὰ τῆς περικοπῆς τῶν πλεονασμῶν καὶ τῆς μὴ ἐπαναλήψεως τῶν Εἰρηνικῶν αἰτήσεων;

Ἕπεται τὸ τέλος.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΡΙΖΑΡΕΙΟΝ

Τὴν 17ην τοῦ μηνὸς ἡ Α. Σεβ. ὁ Μητροπολίτης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Διευθυντοῦ τῆς Ριζαρείου Ἀρχιμ. κ. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου ἐπεσκέφθη τὸ Πανε-

πιστήμιον γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως κ. Ἀγγελοπούλου καὶ τῆς Συγκλήτου. Ὁ Μητροπολίτης ὁμιλῶν πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἀνωτάτου τοῦ Ἑλληνισμοῦ Ἐκπαιδευτηρίου ἐξωτερίκευσε τὰς ἐλπίδας τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία στηρίζει ἐπ᾽ αὐτοῦ διὰ τὴν ἀρτιωτέραν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του, ὄχι μόνον διότι ἐν αὐτῷ καταρτίζονται ἐπιστημονικῶς οἱ μύσται τῆς Θεολογίας ἀλλὰ καὶ καθόλου διότι ἐπιστήμη ἀληθινὴ ὁδηγεῖ εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἡ θρησκεία σκοπόν. Οὐδέποτε λέγει, συνεμερίσθη τὰς ὁθενδήποτε ἐκδηλωθείσας ἀποδοκιμασίας τῆς ἐλευθέρας σκέψεως ἐν ὀνόματι τῆς Ἐκκλησίας διότι πιστεύει ἀκραδάντως ὅτι μεταξὺ ἀληθινῆς ἐπιστήμης καὶ ἀληθινῆς θρησκείας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πραγματικὴ ἀντίθεσις, ὅπου δὲ ἐσημειώθη τοιαύτη ἀπεδείχθη στηριζομένη ἐπὶ πλημμελοῦς χρήσεως τῶν ὀνομάτων θρησκεία καὶ ἐπιστήμη. Φρονεῖ ὅμως ὅτι οὐδὲν πρέπει νὰ παρεμβάλληται ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν· εἶναι συγχρόνως καὶ τῆς γνώμης ὅτι καὶ οἱ ἐπιστήμονες ἐρευνηταὶ δὲν πρέπει οὔτε ὡς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας νὰ κηρύττωσιν ὅ,τι εὑρίσκεται ἀκόμη ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἁπλῆς ἐπιστημονικῆς θεωρίας, οὔτε τὰς θεωρίας τὰς ἐπιστημονικὰς τὰς ἀντιστρατευομένας πρὸς τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις νὰ ἐκλαϊκεύωσι. Καὶ ταῦτα λέγων ἐμνημόνευσε τοῦ Ταίν, ὅστις ὅταν εἶδε πόσον κακὸν προυξένησεν ἡ ἐκλαΐκευσις τῶν περὶ ἐλλείψεως ἐλευθέρας βουλήσεως θεωριῶν του μετενόει διότι δὲν ἔγραψεν αὐτὰς εἰς γλῶσσαν λατινικὴν διὰ νὰ τὰς ἀναγνώσωσι μόνον ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ ἀκούωσιν ἢ ἀναγινώσκωσι ἀκινδύνως πᾶσαν θεωρίαν. Θὰ εἶναι, προσέθηκεν, εὐτυχὴς ὁσάκις θὰ δίδεται αὐτῷ εὐκαιρία νὰ διαπιστώνῃ τὴν ἄκραν ἐκτίμησίν του πρὸς τὸ ἀνώτατον τοῦ ἔθνους ἐκπαιδευτήριον.

Ὁ κ. Πρύτανις ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τὴν τιμητικὴν τοῦ Μητροπολίτου ἐπίσκεψιν, εἰπὼν ὅτι πρώτην φορὰν τὸ Πανεπιστήμιον ἀξιοῦται τοιαύτης προσοχῆς ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὴν χαράν του διὰ τὰς περὶ ἁρμονίας Ἐπιστήμης καὶ Θρησκείας γνώμας τοῦ Μητροπολίτου· διότι αὗται εἶναι καὶ γνῶμαι καὶ πεποιθήσεις ἰδικαί του. Ὁ Ταίν, λέγει, ἠκολούθησε τὰς θεωρίας καὶ τὰς μεθόδους τοῦ Σπένσερ, ὁ δὲ Σπένσερ ἐπίστευεν ὅτι ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη οὐδέποτε δύναται νὰ εἶναι ἐχθρὰ τῆς θρη-

σκείας· ὅτι ἀμφότεραι κατατείνουσι πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν διὰ διαφόρων ὁδῶν. Ὅ,τι ἡ θρησκεία ἔχει ὡς ἀλήθειαν δεδομένην ἐκ τῶν προτέρων, τοῦτο ἡ ἐπιστήμη ἀναζητεῖ ἐκ τῶν ὑστέρων. Ἡ διαφορὰ συνίσταται ἄρα μόνον εἰς τὴν μέθοδον. Ἔχει λοιπὸν τὴν γνώμην ὁ κ. Πρύτανις, τὴν ὁποίαν νομίζει καὶ ὅλης τῆς συγκλήτου γνώμην, ὅτι οἱ καθηγηταὶ ἀπὸ τῆς ἕδρας διδάσκοντες ὀφείλουσι νὰ σέβωνται τὴν θρησκείαν καὶ νὰ ὑποστηρίζωσι τὴν Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας μεγάλη εἶναι ἡ ἀποστολὴ ἐν τῷ ἔθνει.

* * *

Τὴν 20ὴν τοῦ μηνὸς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐπεσκέφθη τὴν Ριζάρειον Σχολήν. Ὁ Διευθυντὴς κ. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, οἱ Καθηγηταί, οἱ Ἔφοροι, οἱ ἱεροσπουδασταὶ ὑπεδέχθησαν τὴν Α. Σεβ. ἐν τῷ ναῷ τῆς Σχολῆς ἔνθα μετὰ σύντομον προσευχὴν προσεφώνησεν Αὐτὴν ὁ Διευθυντὴς ἐκφράζων τὴν χαράν του διότι βλέπει ἐν Ἀθήναις ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας, ὃν ἐγνώρισεν ἐν Ἱεροσολύμοις μαθητὴν καὶ συνεργάτην, καὶ τὰς ἐλπίδας ἃς ὁλόκληρος ἡ Σχολὴ στηρίζει ἐπὶ τὸ πατρικόν της ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδιαφέρον πρὸς ἐπιτέλεσιν πλήρως τοῦ σκοποῦ δι' ὃν πρὸ ἑπτὰ δεκαετηρίδων ἐθεμελίωσαν αὐτὴν καὶ οἰκονομικῶς εἰς τὸ διηνεκὲς ἐξησφάλισαν οἱ ἀοίδιμοι ἀδελφοὶ Ριζάραι. Ὁ Μητροπολίτης ἀπηύθυνεν ἐκφράσεις ἀγάπης πολλῆς πρὸς τὸν «προσφιλέστατόν του Διδάσκαλον» καὶ συμπαθείας πρὸς τὴν ὑπ' αὐτοῦ διευθυνομένην Σχολήν, βεβαιώσας ὅτι αἱ ἐλπίδες του περὶ ἀνυψώσεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἀνῆκον αὐτῇ ἐπίπεδον συγκεντροῦνται εἰς τὴν σχολὴν ταύτην καὶ τὴν συνέχειαν αὐτῆς ἀποτελοῦσαν Θεολογικὴν τοῦ Πανεπιστημίου Σχολήν. Πέποιθεν ὅτι διὰ τῆς συντελουμένης ἐντὸς τῶν ἡμερῶν τούτων μεταρρυθμίσεως εἰς τὸ πρόγραμμα ἀμφοτέρων τῶν Σχολῶν τίθενται αἱ βάσεις τῆς ἀποκτήσεως κλήρου ἀξίου τῆς ἀποστολῆς του. Ἐλπίζει ὅτι τοῦ λοιποῦ οἱ Ριζαρῖται θὰ ἀνήκωσιν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἠθέλησεν αὐτοὺς ἡ δυὰς τῶν ἀειμνήστων τῆς Σχολῆς ἱδρυτῶν.

Τὴν προσφώνησιν τοῦ Μητροπολίτου ἐπεσφράγισεν ὁ μακαρισμὸς τῶν ἱδρυτῶν, τῶν μαθητῶν ψαλλόντων «Μάνθου καὶ Γεωργίου τῶν ἀοιδίμων ἱδρυτῶν τῆς Ἱερᾶς Σχολῆς ταύτης αἰωνία ἡ μνήμη».

Ἐπηκολούθησε δεξίωσις ἐν τῷ Διευθυντηρίῳ καθ' ἣν παρουσιάσθησαν εἰς τὴν Α. Σεβ. οἱ Καθηγηταὶ καὶ οἱ Ἔφοροι τῆς Σχολῆς.

ΤΙ ΠΡΟΣΔΟΚᾼ ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

[Τῇ 22 Μαρτίου ἐν τῷ θεάτρῳ «Διονύσια», ὁ κ. Ἰω. Δαμβέργης κατὰ πρόσκλησιν τῆς «Ἐπιτροπείας τῶν Ἀλυτρώτων» ἐποιήσατο ἐνώπιον πυκνοτάτου ἀκροατηρίου ἐμβριθεστάτην διάλεξιν περὶ τοῦ «τί προσδοκᾷ τὸ Γένος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Τῆς διαλέξεως ταύτης, εἰς ἣν παρέστη καὶ ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, δημοσιεύομεν ἐνταῦθα χάριν τῶν μὴ εὐτυχησάντων νὰ παραστῶσιν εἰς αὐτὴν ἐκτενῆ περίληψιν].

Ὁ κ. Δαμβέργης ἐν προοιμίῳ ἐδικαιολόγησε τὴν ἐπὶ τὸ βῆμα τῆς «Ἐπιτροπείας τῶν Ἀλυτρώτων» ἄνοδόν του καὶ τὴν διερμήνευσιν τῶν σκέψεων καὶ τῶν πόθων αὐτῶν, δηλῶν ὅτι μολονότι ἐλεύθερος καὶ ἐξ ἐλευθέρας ἤδη γενετείρας, θεωρεῖ ἑαυτόν, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἀλύτρωτον, ἐφ' ὅσον καὶ εἷς τοιοῦτος ἀπομένει ἐκ τῶν ἀδελφῶν μας. Καὶ κατόπιν ἀναπτύσσων τὴν ἐπίδρασιν ἣν αἱ Ἀθῆναι, ὡς πρωτεύουσα, ἀσκεῖ προκαλοῦσα τὴν μίμησιν τῶν πρὸς αὐτὴν ἀτενιζόντων, εἶπεν ὅτι ἔχουσα τὴν τιμὴν νὰ εἶναι καὶ ἡ ἕδρα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προσελκύει λόγῳ παραδόσεων καὶ κληρονομικότητος τὰς ἐξ αὐτῆς προσδοκίας τοῦ Γένους δι' ὅσα ἡ ἄλλη μήτηρ, ἡ Μεγάλη τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, λόγῳ τῶν δεσμῶν καὶ διωγμῶν της, ἀδυνατεῖ ἐνίοτε νὰ τῷ προσφέρῃ. Ἀφοῦ δὲ ἀνέλυσε τοὺς λόγους, δι' οὓς προσφυέστατα ἡ Ἐκκλησία ἀφωμοιώθη πρὸς τὴν Κιβωτόν, ὡς σώτειρα τῆς ἐθνότητος καὶ ὡς σωσίβιον μὴ τεθὲν κατὰ μέρος μετὰ τὴν σωτηρίαν, ἀλλ' αἰώνιον, ὡς ἐμπεριέχον μετὰ τοῦ παρελθόντος καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς, ἀπηρίθμησε πλείστας ἀπορίας ἐφ' ὧν τὸ Γένος προσδοκᾷ λύσεις καὶ συνθήματα ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀδέσμευτον ἔχουσαν τὸ στόμα καὶ τὰς χεῖρας Ἐκκλησίαν του.

Ἡ κοινότης τῶν δοκιμασιῶν Πατρίδος καὶ Ἐκκλησίας, ἣν ἀδυνατοῦντες οἱ ξένοι ἐκ τῶν ἰδίων νὰ ἐννοήσωσιν, ἐτραυμάτισαν ἐκ περιτροπῆς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην, οἱ ἐκ Ρώμης ἀλλεπάλληλοι πειρασμοί, ἡ ἐξ Ἀγγλίας παρασχεθεῖσα εὔνοια εἰς τὴν βουλγαρικὴν

κακοπιστίαν, τὴν σήμερον πρόθυμον νὰ πωλήσῃ τὴν πίστιν χάριν τῆς πατρίδος καὶ αὔριον τὴν πατρίδα χάριν τῆς πίστεως, ὁ ὑπὸ ξένων ἔλεγχος τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου ὡς κατατριβομένου εἰς κομματικοὺς ἀγῶνας, προυκάλεσαν, ὡς εἶπεν ὁ ἀγορητής, πολλὰς ἀλλὰ ματαίας προσδοκίας τοῦ Γένους, ἀναμένοντος βελτίωσιν, θεραπείαν ἢ κἂν διαμαρτυρίαν καὶ διάψευσιν.

Ἡ κατάστασις τοῦ κατωτέρου ἢ καὶ ἀνωτέρου ἐνίοτε κλήρου, ἡ ἀδικαιολόγητος ἢ δικαιολογημένη ἀδιαφορία τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀνεπτυγμένης πρὸς αὐτόν, ἡ ἀπορρέουσα ἐκ μιμήσεων ξένων, οἵτινες ἐξ ἄλλων ἰδίων λόγων κατέστησαν ἀδιάφοροι, ἡ ἀμέλεια περὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, ἄνευ τοῦ ὁποίου καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ ἄχρηστα κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποβαίνουσι τὰ ἄλλα ὅπλα, ἡ ἔλλειψις κηρύγματος ἐνισχύοντος τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς, ὅλα ταῦτα ὡς ἀπορίαι διετυπώθησαν, ὧν τὸ Γένος μάτην προσεδόκησε τὴν λύσιν.

Καὶ τέλος ἡ ἐρήμωσις τῶν ναῶν, ἡ ἐξ αὐτῶν ἀπουσία τῶν ἀνεπτυγμένων τάξεων, τὰ ἄστοχα πρὸς ἐπάνοδον αὐτῶν μέτρα, αἱ ὑπὸ πρόσχημα ἐλευθεριῶν ἀκολασίαι ζωγράφων καὶ ψαλτῶν καὶ τὸ ἀφρούρητον τῆς χώρας ὁλοκλήρου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ψυχῶν ἀπὸ τῶν προπαγανδικῶν ἐπιδρομῶν καὶ ἐπιβουλῶν, ἀφρούρητον μαρτυρημένον διὰ πλείστων χαρακτηριστικῶν τεκμηρίων ἀπέβησαν κλονισμοὶ τῆς πεποιθήσεως, ἣν τὸ Γένος ἐστήριξεν ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας του.

Τούτων ἕνεκα εὐσεβὴς ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἐκ τῶν ἐνόντων προσεπάθησε νὰ ἀναπληρώσῃ τινὰς τοὐλάχιστον τῶν καθυστερήσεων αὐτῆς. Εἰς ταύτην ὀφείλονται τῆς Κυριακῆς ἀργίας ἡ εἰσαγωγή, τὸ πρὸς τοὺς Ἁγίους Τόπους λησμονηθὲν καθῆκον, ἡ πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἐπικουρία. Ἀλλὰ ἰδιῶται βέβαια ὅσον καὶ ἂν ἦσαν εὐσεβεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ θίξωσι ζητήματα οἷα τὰ τῶν κληρικῶν καὶ μοναστηριακῶν μεταρρυθμίσεων καὶ τὰ τῆς κηδεμονίας τῶν ἐν διασπορᾷ πιστῶν, ὧν τὴν πνευματικὴν κυριαρχίαν ἐνεπιστεύθη ἡ Μ. Ἐκκλησία εἰς τὴν προσφιλεστάτην τῶν χειραφετηθεισῶν θυγατέρων της.

Καὶ κατέληξεν ὁ ἀγορητὴς ἐπικαλούμενος τὴν ἀντίληψιν τῆς Θείας Προνοίας ἐπὶ τὸν νέον προϊστάμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν προσδοκιῶν τούτων τοῦ Γένους.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐκκλησιαστικά.

Ἡ Α. Μακ. ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Φώτιος ἀπήντησεν εἰς τὸ ἐν τῷ παρελθόντι τεύχει δημοσιευθὲν τηλεγράφημα πρὸς Αὐτὸν τοῦ Π. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν διὰ τοῦ ἑξῆς τηλεγραφήματος·

Πανιερ. Μητροπολίτην Ἀθηνῶν

Δεξάμενοι τὰ εὐαγγέλια τῶν ψήφῳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπινεύσει τοῦ εὐσεβεστάτου Βασιλέως συντετελεσμένων ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ περισπουδάστῳ ἡμῖν Σεβασμιότητι, ἀντασπαζόμεθα Αὐτὴν ἐν φιλήματι ἁγίῳ καὶ ἐν ἀγάπῃ τῇ κατὰ Χριστόν, ἐπευχόμενοι Αὐτῇ βοήθειαν ἐξ Ἁγίου καὶ εὐόδωσιν θεοφιλῆ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Εὐαγγελίου. Εὐλογήσαι Σε Κύριος ἐκ Σιών, Ἀδελφέ, καὶ κατευθύναι τὰ διαβήματά Σου ἐπὶ πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Ἀμήν.

† Ὁ Ἀλεξανδρείας **Φώτιος.**

Ἐπισκέψεις.—Ἀλληλοδιαδόχως ἐπεσκέφθησαν ἐν σώματι τὴν Α. Σεβ. τὸν Μητροπολίτην οἱ ἱερεῖς Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, οἱ ἱεροψάλται, τὰ προεδρεῖα τῶν συλλόγων «οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι», «ὁ Πανάγιος Τάφος», τῶν πατριωτικῶν ἑνώσεων τῶν ἀλυτρώτων Ἑλλήνων, τῶν Μικρασιατῶν, τῶν Δωδεκανησίων.

—Ὑπεβλήθη ὑπὸ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν εἰς τὴν Βουλὴν τὸ νομοσχέδιον περὶ ἱδρύσεως ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἀρχιεπισκοπῆς ἐν Ἀμερικῇ, τοῦ ὁποίου αἱ κυριώτεραι διατάξεις ἔχουσιν ὧδε·

Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς ἔχει δικαιοδοσίαν ἐκκλησιαστικὴν ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων ὅλης τῆς ἀμερικανικῆς ἠπείρου, ὑπάγεται δὲ ὑπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπὸ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων νόμου.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐκλεγόμενος κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις λαμβάνει μισθὸν 700 δολλαρίων κατὰ μῆνα, ἔχει περὶ ἑαυτὸν ἐκκλησιαστικὸν συμβούλιον καὶ ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον, ὧν τὰ καθέκαστα ὁρισθήσονται διὰ Β. διαταγμάτων, τὸ δὲ γραφεῖον αὐτοῦ περιλαμβάνει ἕνα πρωτοσύγκελλον ἐπὶ μισθῷ 250 δολλαρίων κατὰ μῆνα, ἕνα διάκονον καὶ ἕνα διερμηνέα ἐπὶ μισθῷ ἀνὰ 200 δολλαρ. κατὰ μῆνα καὶ ἕνα κλητῆρα. Ἐφ᾿ ὅσον δ᾿ ἤθελε κριθῇ ἀναγκαῖον ἐγκαθίσταται παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ βοηθὸς ἐπίσκοπος ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ 400 δολλαρίων καὶ δεύτερος διάκονος.

Εἰς πάντας τοὺς εἰρημένους παρέχονται πλὴν τοῦ μισθοῦ καὶ τὰ ὁδοιπορικὰ καὶ τὰ τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως ἔξοδα.

—Ὁ «Ἐκκλησιαστικὸς Κῆρυξ» αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εὐχαριστήσῃ θερμῶς τὰ ἀδελφὰ ὄργανα τῆς δημοσίας γνώμης, ἅτινα εἶχον τὴν καλωσύνην νὰ χαιρετίσωσιν εὐμενῶς τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις, καὶ κατὰ χρονογραφικὸν καθῆκον νὰ ἀναδημοσιεύσῃ ἐνταῦθα περικοπάς τινας τῶν καλῶν λόγων, οὓς εὐρεστήθησαν νὰ γράψωσι περὶ αὐτοῦ.

*Ἐκ τῆς «**Ἑστίας**»* :

«Πάντες οἱ ἐνδιαφερόμενοι ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς Ἐκκλησίας μετ᾿ ἰδιαιτέρας χαρᾶς θὰ χαιρετίσουν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Κήρυκος», τοῦ γνωστοτάτου ἐν Κύπρῳ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου εἰς τακτικὴν ἑβδομαδιαίαν ἔκδοσιν ἐν Ἀθήναις.

»Ὁ «Ἐκκλησιαστικὸς Κῆρυξ» καθ᾿ ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν Κύπρῳ ἐκδόσεώς του παρέσχε πολυτίμους αὐτόχρημα ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὴν καθόλου μέν, ἀλλ᾿ ἰδίᾳ εἰς τὴν Κυπριακὴν Ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι καὶ εἰς τὴν νέαν του περίοδον ἡ δρᾶσις τοῦ ἀξιολόγου ἠθικοθρησκευτικοῦ ὀργάνου θὰ σημειώσῃ ζηλευτὰς προόδους.. ».

Ἐκ τῆς «***Ν. Ἑλλάδος***».

«Ἐπανέλαβε τὴν ἔκδοσίν του ἐν Ἀθήναις ὁ «Ἐκκλησιαστικὸς Κῆρυξ», ἐκκλησιαστικὸν περιοδικόν, τὸ ὁποῖον ἵδρυσεν ὁ τέως Μητροπολίτης Κιτίου καὶ σήμερον Μητροπολίτης Ἀθηνῶν

Μελέτιος. Ὁ «Ἐκκλησιαστικὸς Κῆρυξ» ἔχει ὡς πρόγραμμά του ν᾽ἀπευθύνεται, ὡς πάντοτε, πρὸς τὸν λαόν, δημοσιεύων ἄρθρα καὶ πραγματείας ἐπὶ πρακτικῶν θεμάτων...».

*Ἐκ τῆς «**Πατρίδος**».*

«Ἐλάβομεν τὸν «Ἐκκλησιαστικὸν Κήρυκα», ὄργανον τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Μελετίου, ὅπερ ἵδρυσεν ἐν Κύπρῳ, καὶ δι᾽ οὗ τόσον συνετέλεσεν εἰς τὴν καθοδήγησιν καὶ τὴν διαρρύθμισιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς ἑλληνικῆς Μεγαλονήσου. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία καμμία, ὅτι τὸ λαμπρὸν ὄργανον τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀθηνῶν ... θὰ καταστῇ ἀληθὴς φάρος ἱερᾶς γνώσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος».

***Ἱερὰ Σύνοδος**. Συνεδρία 19 Μαρτίου.*

— Εἰς ἐρώτησιν τῆς ἐπισκοπικῆς Ἐπιτροπείας Φωκίδος ἂν πρέπῃ νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὸν ἱερέα τοῦ ἐν Γραβιᾷ κατεσκηνωμένου γαλλικοῦ στρατοῦ νὰ ἱερουργήσῃ ἐν ὀρθοδόξῳ ναῷ, ἡ Ἱ. Σ. ἀπήντησεν ἀρνητικῶς.

— Εἰς ἐρώτησιν τῆς ἐπισκοπ. Ἐπιτροπείας Μαντινείας ἂν δύναται αὕτη νὰ ὁρίσῃ ἐκλογὴν ἐφημερίου ἢ διακόνου, ἡ Ἱ. Σ. ἀπήντησεν ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναβάλλεται πᾶσα ἐκλογὴ καὶ χειροτονία ἱερέων καὶ διακόνων.

— Εἰς ἐρώτησιν τῆς ἐπισκοπ. Επιτροπείας Μεσσηνίας ἂν ἡ Ἱ. Σ. ἐπιτρέπῃ τὴν ἔγκρισιν τοποθετήσεως ἱερέως ἀνήκοντος εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Γυθείου-Οἰτύλου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μεσσηνίας, ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς πόλεως Καλαμῶν, ἡ Ι. Σ. ἀπήντησεν ἀρνητικῶς.

— Ἀπεφασίσθη νὰ συζητηθῇ ἐν προσεχεῖ συνεδρίᾳ τὸ περὶ νεκροταφείων ζήτημα.

Σσνεδρία 23 Μαρτίου.

— Ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ κοινοποίησις τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων καὶ ἡ τρέχουσα ὑπηρεσία ἐκτελῆται ἐφεξῆς ὑπὸ τοῦ Παν. Μητροπολίτου καὶ τοῦ γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου συντομίας χάριν.

— Ἀπεφασίσθη νὰ ἀπαγορευθῇ ἐφεξῆς πᾶσα χειροτονία κληρικῶν ἀπολελυμένως, μηδεὶς δὲ κληρικὸς νὰ δύναται νὰ τοποθετηθῇ εἰς ἑτέραν ἐπισκοπικὴν περιφέρειαν, εἰμὴ μετὰ συνεννόησιν τοῦ ἑαυτοῦ ἐπισκόπου πρὸς τὸν τῆς περιφερείας ταύτης.

— Περιελθόντος εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὅτι Καραστατήρας τις ἐχειροτονήθη ἱερεὺς ἄνευ κανονικῆς ἀδείας, ἀνετέθη εἰς τὸν Ἅγιον Γυθείου ἵνα ἐξακριβώσῃ τὴν διάδοσιν.

— Εἰς τὸν αὐτὸν Σ. Γυθείου ἀνετέθη νὰ ἐξακριβώσῃ καὶ ἂν ὄντως, ὡς ἠκούσθη, ὁ Ἅγ. Κορυτσᾶς ἐτέλεσεν ἐν Ἀθήναις παρ᾽ἐνορίαν χειροτονίαν διακόνου.

— Ἀπεφασίσθη νὰ μὴ γίνωνται δεκταὶ ἀναφοραὶ στελλόμεναι ἀπ᾽ εὐθείας πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον καὶ ὡρίσθη ὅτι πᾶσα ἀναφορὰ δέον νὰ ὑποβάλληται ἱεραρχικῶς διὰ τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς.

— Λόγου μακροῦ γενομένου ἐν τῇ Ἱ. Συνόδῳ περὶ τῆς στενοχώρου οἰκονομικῆς καταστάσεως εἰς ἣν περιῆλθεν ἡ Ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης, ἀπεφασίσθη νὰ ἀπολυθῇ συνοδικὴ ἐγκύκλιος ἐπιτάσσουσα τὴν περιφορὰν δίσκου ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Βασιλείου ὑπὲρ τῶν μαρτυρικῶν προμάχων τοῦ ζωοδόχου Τάφου τοῦ Κυρίου κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, τὴν μεγ. Παρασκευὴν καὶ τὴν ἁγίαν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα καὶ ἄλλας καταλλήλους ἡμέρας.

— Συνεζητήθησαν τὰ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καταρτισθέντα ἐκκλησιαστικὰ νομοσχέδια καὶ ἐπεστράφησαν ὅπως εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν ψῆφον τῆς Βουλῆς.

— Ἐνεκρίθη πρότασις τῆς ἐπισκοπ. Ἐπιτροπείας Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας περὶ διορισμοῦ ἡγουμενοσυμβουλίων ἐν ταῖς ἱ. μοναῖς Μυρτιᾶς, Κατερινοῦς καὶ Παντοκράτορος.

Πνευματικὸν Δικαστήριον.—Τὸ πνευμ. δικαστήριον τῆς ἱ. Μητροπόλεως Ἀθηνῶν 1) κατεδίκασε τὸν ἐφημέριον τῆς ἁγ. Τριάδος Κεραμεικοῦ Χρ. Νανόπουλον ἐπὶ πλαστοποιήσει αἰτήσεως δι᾽ἄδειαν γάμου εἰς ἑξάμηνον ἀργίαν μετὰ στερήσεως τῶν ἐφημεριακῶν του δικαιωμάτων· 2) ἐκ τῶν ἐφημερίων Ἁγ. Ἀναργύρων Ψυρρῆ Γεωργίου Στεφανοπούλου καὶ Παναγ. Βουλιέρη κατηγορουμένων ἐπὶ τελέσει ἀντικανονικοῦ γάμου τὸν μὲν πρῶτον κατεδίκασεν εἰς 40 ἡμερῶν ἀργίαν, τὸν δὲ δεύτερον ἠθῴωσε· καὶ 3) τὸν ἱερέα τοῦ α΄ Νεκροταφείου Ἀθηνῶν Ἠλίαν Πατρονικόλαν καταγγελθέντα διὰ πράξεις ἐκδικασθείσας καὶ πρότερον ἀπήλλαξε.

Διάφορα.

Ὁ ἐφοπλιστὴς κ. Γ. Δρακούλης προσήνεγκεν εἰς τὸν κ. Πρωθυπουργὸν 100 χιλιάδ. δραχμῶν πρὸς ἀγορὰν ἑνὸς ἀεροπλάνου ἢ ὅπως διαθέσῃ ὡς ἄλλως ἤθελε κρίνῃ ἐπωφελέστερον. Ὁ αὐτὸς ὁμογενὴς βραδύτερον κατέθηκεν εἰς τὴν Τράπεζαν Πειραιῶς 1,000,000 δρχ. ἐπὶ τόκῳ 5 $^1/_2$ $^0/_0$, ἵνα ὁ τόκος οὗτος διατεθῇ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ πόλεμος πρὸς ἀνακούφισιν τῶν οἰκονειῶν τῶν ὑπὸ τὰ ὅπλα ἐφέδρων, ἰδίᾳ δὲ τὸ $^1/_3$ ὑπὲρ τῶν ἐξ Ἰθάκης, τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ κ. Δρακούλη πατρίδος.

— Ἐν βραχεῖ σημειώματι αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ὑπὸ τὸν τίτλον *Οἱ Ἀθηνῶν Μελέτιοι* ὁ γνωστὸς λόγιος ἐρευνητὴς τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηνῶν κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλους ἀναφέρει ὅτι ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν Μητροπολιτῶν τῶν Ἀθηνῶν δύο ἐκαλοῦντο Μελέτιοι, ὁ πρῶτος περὶ τὸ 1274, ὅστις λατινίσας καθῃρέθη, καὶ ὁ δεύτερος, ὁ περίφημος συγγραφεὺς τῆς ἐπωνύμου αὐτῷ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ γεωγραφίας, ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον τῷ 1703 καὶ ἀποθανὼν ἐν Κων/πόλει τῷ 1714.

— Ἡ Ἕνωσις τῶν ἰουδαίων Σιωνιστῶν τῆς Θεσσαλονίκης διὰ τηλεγραφήματος αὐτῆς πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸν κ. Πολίτην εὐχαριστεῖ αὐτὸν διὰ τὰς ἐν τῇ Βουλῇ δηλώσεις αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τοῦ Σιωνισμοῦ καὶ εὐγνωμονεῖ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, διότι ἐτάχθη προθύμως παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν μεγάλων συμμάχων της καὶ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ.

— Ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου τῶν Δωδεκανησίων προσήνεγκον ὑπὲρ τῆς ἐπιδιώξεως τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ οἱ κκ. Π. Ι. Ροῦσσος δραχ. 25000, Ν. Ροῦσσος δρχ. 25000, Γ. Νικολάου δραχ. 25000, Γ. Μαυρολέων δρχ. 5000, Γ. Ι. Ροῦσσος δρχ. 5000 καὶ ἄλλοι ἄλλα μικρότερα ποσά.

— Ἀντὶ τοῦ διὰ πλῆθος ἐργασιῶν παραιτηθέντος προέδρου τοῦ Ἀγγλοελληνικοῦ συνδέσμου κ. Ἀνδ. Ἀνδρεάδου ἐξελέγη ὁ κ. Στέφ. Δέλτας. Ὁ δὲ κ. Ἀνδρεάδης εἰς ἀναγνώρισιν τῶν μέχρι τοῦδε παρασχεθεισῶν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ Συνδέσμου πολυτίμων ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ ἐξελέγη παμψηφεὶ ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου.

— Καταρτίζεται νομοσχέδιον περὶ ἱδρύσεως ἕδρας νομισματικῆς ἐν τῇ φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου. Εἰς τὸ μάθημα τοῦτο θὰ ἐξετάζωνται πάντες οἱ πρωτοετεῖς φοιτηταί, κατὰ δὲ τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις οἱ ἐκ τῶν τελειοφοίτων προτιθέμενοι νὰ καταστῶσιν ἀρχαιολόγοι.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐν Ἀθήναις . . . . δρχ. 10
Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις . . . . . » 12
Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ . . . . . » 15
Ἕκαστον τεῦχος δρχ. 0,35.

ΓΡΑΦΕΙΑ
ἐν τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει Ἀθηνῶν

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ **Χ. Ι. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ** δ. θ.